

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2To/2/2019
Identifikačné číslo spisu: 9517100060
Dátum vydania rozhodnutia: 14.04.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Paluda
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:9517100060.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Paludu a sudcov JUDr. Františka Moznera a JUDr. Martina Piovartsyho v trestnej veci proti obžalovanej RNDr. Bc. H. C. pre pokračovací prečin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona, na verejnom zasadnutí konanom dňa 14. apríla 2020 v Bratislave, o odvolaní obžalovanej RNDr. Bc. H. C. a poškodeného Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu zo 7. decembra 2018, sp. zn. BB-3T/9/2017, takto

rozhodol:

Podľa § 321 ods. 1 písm. f), ods. 3 Trestného poriadku napadnutý rozsudok sa zrušuje vo výroku o náhrade škody.

Podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku, § 287 ods. 1 Trestného poriadku obžalovanej RNDr. Bc. H. C., nar. XX. J. XXXX v W. S., trvale bytom H. č. XXX/X, U., sa ukladá povinnosť nahradiť poškodenému Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, so sídlom Špitálska 4, 6, 8 Bratislava, IČO: 681156, škodu vo výške 8.481,65 eur.

Podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie obžalovanej RNDr. Bc. H. C. sa zamietá.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred súdom I. stupňa

Rozsudkom Špecializovaného trestného súdu zo 7. decembra 2018, sp. zn. BB-3T/9/2017 bola obžalovaná RNDr. Bc. H. C. uznaná za vinnú z pokračovacieho prečinu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona na tom skutkovom základe, že

ako štatutárny zástupca H. L. Z. U., n.o., so sídlom H. X, U., po tom, čo dňa 30. októbra 2014 uzatvorila Zmluvu o spolupráci číslo 377/2014-IZ-4.0/V (ďalej len „Zmluva“), predmetom ktorej je úprava podmienok, práv a povinností medzi zmluvnými stranami H. U., n.o. ako prevádzkovateľom

komunitného centra (ďalej len „prijímateľ príspevku“) a Implementačnou agentúrou pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia so sídlom Špitálska 6, Bratislava, IČO: 30 854 687 pri implementácii Národného projektu komunitné centrá, ITMS kód: 27120130553, financovaného z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu (ďalej len „poskytovateľ príspevku“), v sledovanom úmysle neoprávnené vylákať od poskytovateľa príspevku finančné prostriedky vo forme transferov na zamestnancov konala tak, že v rozpore so skutočnosťou a v rozpore najmä s článkom 3.5, 4.2, 5.8 a 7.3 Zmluvy, deklarovala naplnenie zmluvných podmienok, hoci reálne nezabezpečila prevádzku a povinnú činnosť komunitného centra v priestoroch na ul. C. č. XX v U., nakoľko nedisponovala potrebnými povoleniami príslušných orgánov štátneho zdravotného dozoru navyše s tým, že priestory boli od 14. novembra 2014 odpojené od dodávky elektriny, plynu vody a kúrenia, na základe čoho zamestnanci komunitného centra nemohli vykonávať svoju činnosť v zmluvne stanovených priestoroch, a ďalej v mene prijímateľa príspevku predložila falšované a nepravdivé fotokópie potvrdení obce U.

č.j. 981/2014, doručené poskytovateľovi príspevku dňa 15. decembra 2014,

č.j. 52/2015, doručené poskytovateľovi príspevku dňa 10. februára 2015,

č.j. 45/2015, doručené poskytovateľovi príspevku dňa 10. februára 2015,

č.j. 204/2015, doručené poskytovateľovi príspevku dňa 17. marca 2015,

ktorými obec U. mala potvrdiť, že prijímateľ príspevku je v období od 1. novembra 2014 do 28. februára 2015 prevádzkovateľom komunitného centra na C. ulici č. XX v U., pričom predmetné potvrdenia obec U. nikdy nevystavila, v dôsledku čoho boli prijímateľovi príspevku na číslo bankového účtu IBAN: U. XXXX XXXX XXXX XXXX postupne poskytnuté finančné prostriedky pozostávajúce zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v pomere 85% a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky v pomere 15% ako transfer na zamestnancov a to v dňoch:

- 18. decembra 2014 vo výške 1.763,28 eur, vyplatené spätne za mesiac november 2014,

- 27. februára 2015 vo výške 4.067,09 eur, vyplatené spätne za mesiac december 2014,

- 27. februára 2015 vo výške 4.148,04 eur, vyplatené spätne za mesiac január 2015,

pričom za mesiac február 2015, finančné prostriedky vo výške 4.148,04 eur neboli vyplatené z dôvodu kontroly vykonávanej príslušnými kontrolnými orgánmi poskytovateľa príspevku a doposiaľ neoprávnené vyplatený príspevok napriek písomnej výzve formulovanej v jednostrannom odstúpení od Zmluvy zo strany Implementačnej agentúry Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny zo dňa 7. júla 2015 nevrátila a naďalej ho neoprávnené prechováva, čím takto bola poškodenému - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, so sídlom Špitálska 4, 6, 8 Bratislava, spôsobená škoda na prostriedkoch Európskych spoločenstiev vo výške 8.481,65 eur a v prípade vyplatenia transferu na zamestnancoch prijímateľa príspevku za mesiac február 2015 by došlo k spôsobeniu škody na prostriedkoch Európskych spoločenstiev vo výške 3.525,83 eur.

Za to prvostupňový súd obžalovanej uložil podľa § 261 ods. 2 Trestného zákona, s použitím § 36 písm. j), § 38 ods. 2, ods. 3 Trestného zákona trest odňatia slobody v trvaní 14 (štrnásť) mesiacov.

Podľa § 49 ods. 1 písm. a) Trestného zákona súd obžalovanej výkon trestu odňatia slobody podmienene odložil.

Podľa § 50 ods. 1 Trestného zákona obžalovanej určil skúšobnú dobu v trvaní 18 (osemnásť) mesiacov.

Podľa § 288 ods. 2 Trestného poriadku prvostupňový súd odkázal poškodenú stranu Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Špitálska 4, 6, 8, 811 08 Bratislava, IČO: 681156, s jej nárokom na civilný proces.

II.

Odvolania

a vyjadrenia k nim

Proti tomuto rozsudku podali odvolanie obžalovaná RNDr. Bc. H. C. a poškodený Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny.

Obžalovaná RNDr. Bc. H. C. podala odvolanie prostredníctvom svojho obhajcu ihneď po vyhlásení rozsudku, priamo do zápisnice o hlavnom pojednávaní, proti všetkým výrokom rozsudku s tým, že zahlásené odvolanie písomne odôvodní po obdržaní písomne vypracovaného rozsudku. Následne odvolanie odôvodnila prostredníctvom svojho obhajcu písomným podaním zo 17. januára 2019, doručeným Špecializovanému trestnému súdu toho istého dňa. V odôvodnení odvolania obžalovaná namietala správnosť právneho záveru prvostupňového súdu o tom, že v konaní bol preukázaný následok protiprávneho zadržovania prostriedkov zo všeobecného rozpočtu Európskych spoločenstiev. Dala pritom do pozornosti právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedený v uznesení z 29. mája 2018, sp. zn. 1 TdoV 1/2017, v zmysle ktorého „...protiprávne zadržanie prostriedkov obsahovo zodpovedá následku trestného činu neoprávneného užívania cudzej veci podľa § 215 ods. 1 Trestného zákona (ako neoprávnené prechodné užívanie prostriedkov). Rozhodujúcim kritériom rozdielu medzi oboma druhmi následku je špecifikácia úmyslu páchatela v čase jeho konania.“ Uvedený právny názor, konkrétne na obsah pojmu protiprávne zadržanie, je podľa obžalovanej v rozpore s právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vysloveným v uznesení z 28. augusta 2018, sp. zn. 2 To 5/2017, podľa ktorého zadržaním prostriedkov sa rozumie „predovšetkým nevrátenie prostriedkov poskytovateľovi, ktorý zistí nezrovnalosti pri ich požadovaní alebo použití.“

Podľa názoru obžalovanej je právny záver Najvyššieho súdu Slovenskej republiky formulovaný v uznesení z 28. augusta 2018, sp. zn. 2 To 5/2017, v celom rozsahu nesprávny, pretože pokiaľ by samotné prijatie prostriedkov, na ktoré prijímateľovi nevznikol nárok (napr. z dôvodu predloženia nesprávneho dokladu) automaticky predstavovalo vznik následku protiprávneho zadržania, bola by objektívne od začiatku vylúčená možnosť vzniku iného následku, a to spôsobenia sprenevery. Chýbná je tak podľa nej taká interpretácia pojmu „protiprávne zadržanie prostriedkov“, ktorá a priori vylučuje vznik iného následku (sprenevery), keďže ani pri spôsobení sprenevery nemôže vzniknúť nárok na ponechanie si prostriedkov. Následok spočívajúci v spôsobení sprenevery by tak podľa obvinenej ani nemohol nastať.

Obžalovaná považuje za podstatný právny záver uvedený v uznesení sp. zn. 1 TdoV 1/2017 o tom, že protiprávne zadržanie obsahovo zodpovedá následku neoprávneného užívania cudzej veci, avšak podľa jej názoru v konaní nebolo preukázané, že by jej bola zverená cudzia vec, keďže z ustanovení Zmluvy o spolupráci z 30. októbra 2014 nevyplýva, že by Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny len zverila H. L. Z. U., n.o. poskytnuté prostriedky. Uvedené prostriedky boli podľa obžalovanej vynaložené v súlade so znením Zmluvy na stanovený účel, t.j. na úhradu miezd zamestnancov, pričom takéto spotrebovanie prostriedkov bolo definitívne, na základe čoho je potom vylúčená dočasnosť, resp. prechodnosť užívania týchto prostriedkov, ktorá je definičným znakom vzniku následku podľa § 215 ods. 1 Trestného zákona. Z uvedeného je podľa obžalovanej zrejmé, že nemohlo dôjsť k vzniku následku protiprávneho zadržania, ktorý stanovuje skutková podstata trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev podľa § 261 Trestného zákona.

V ďalšej časti podaného odvolania obžalovaná poukázala na to, že v predmetnej veci nebola splnená ani podmienka spôsobilého subjektu, keďže skutková podstata trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev nestanovuje špecifický subjekt, pričom obžalovaná je toho názoru, že subjektom tohto trestného činu môže byť iba prijímateľ, keďže tento predkladá poskytovateľovi príslušnú dokumentáciu a prijíma nenávratný finančný príspevok. V predmetnej veci však podľa obžalovanej ona ani H. U. nevystupovali v pozícii prijímateľa, ale prijímateľom nenávratného finančného príspevku bola Implementačná agentúra, čo podľa obžalovanej vyplýva z čl. 10 ods. 10.3 Zmluvy o spolupráci zo dňa 30. októbra 2014, ako aj z výpovede zástupcu poškodeného, v zmysle ktorej v skutku opísané finančné prostriedky poskytlo Implementačnej agentúre pre operačný program zamestnanosť a sociálna inklúzia Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v rámci implementácie národného projektu komunitné centrá. H. U. vystupovala podľa obžalovanej vo vzťahu k

Implementačnej agentúre len v pozícii dodávateľa činností, ku ktorých realizácii sa Implementačná agentúra voči ministerstvu práce ako poskytovateľovi nenávratného finančného prostriedku zaviazala.

Obžalovaná taktiež nesúhlasila s právnym názorom prvostupňového súdu o tom, že z hľadiska skúmania naplnenia skutkovej podstaty trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 Trestného zákona je rozhodujúcim pôvod poskytnutých prostriedkov, pretože v takom prípade by tento trestný čin mohol spáchať aj akýkoľvek tretí subjekt, ktorý bol nejakým spôsobom účastný pri plnení aktivít projektu, napr. dodávateľ voči prenajímateľovi, zamestnanec voči zamestnávateľovi. Uvedený záver je podľa obžalovanej absurdný a preto podľa jej názoru môže byť tento trestný čin spáchaný iba vo vzťahu medzi poskytovateľom a prijímateľom v zmysle zákona č. 528/2008 Z. z., ktorý stanovuje, ktoré subjekty sú poskytovateľom a ktoré prijímateľom a na základe akého právneho titulu sú poskytnuté prostriedky z rozpočtu Európskej únie.

Zároveň prvostupňový súd dospel podľa obžalovanej k nesprávnemu skutkovému zisteniu, keď dospel k záveru, že prijímateľovi bol poskytnutý príspevok z rozpočtu Európskej únie, avšak v rámci rozsudku neuviedol žiaden dôkaz, z ktorého takýto záver vyvodil, pričom podľa obžalovanej jediným relevantným dôkazom v tejto súvislosti môže byť iba Zmluva, v ktorej je uvedené, že národný projekt je financovaný z prostriedkov Európskej únie. Len z tohto samotného konštatovania podľa obžalovanej nie je možné vyvodiť, že H. U. prostredníctvom transferov takéto prostriedky obdržala, keďže z ustanovení Zmluvy vyplýva len to, že z prostriedkov Európskej únie je financovaný národný projekt, za ktorého prípravu a realizáciu nezodpovedala obžalovaná. V Zmluve ani v žiadnom súvisiacom dokumente tak podľa obžalovanej nie je uvedené, že H. U. bol poskytovaný príspevok z rozpočtu Európskeho sociálneho fondu. Rovnako tak zo žiadneho vykonaného dôkazu nevyplýva podľa obžalovanej ani skutkový záver súdu o tom, že poskytnuté finančné prostriedky pozostávajú z 85% z Európskeho sociálneho fondu a z 15% zo štátneho rozpočtu.

Obžalovaná v odôvodnení svojho odvolania poukázala taktiež na to, že v konaní pred prvostupňovým súdom nebola preukázaná subjektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 Trestného zákona. Obžalovaná totiž objektívne nemala a ani nemohla mať vedomosť o tom, že na základe Zmluvy by jej mali byť poskytované prostriedky z rozpočtu Európskej únie a ani v akom objeme, čo podľa nej logicky vylučuje úmysel, ktorý je podmienkou naplnenia subjektívnej stránky trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 Trestného zákona. Nenaplnenie subjektívnej stránky preukazuje podľa obžalovanej aj to, že prijaté prostriedky boli použité na dohodnutý účel, t.j. na úhradu miezd zamestnancov, pričom v konaní nebol preukázaný žiaden iný spôsob použitia prijatých prostriedkov.

Podľa obžalovanej taktiež v konaní nebolo preukázané ani porušenie objektu trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 Trestného zákona, keďže H. U. neobdržala prostriedky z rozpočtu Európskej únie a teda nemohla ohroziť ani poškodiť objekt chránený skutkovou podstatou tohto trestného činu.

Rovnako tak podľa obžalovanej nedošlo ani k naplneniu objektívnej stránky tohto trestného činu, keďže nie je splnená podmienka „prechovávaná“, ktorá mala byť podľa prvostupňového súdu znakom protiprávneho zadržania finančných prostriedkov. Tým, že došlo k spotrebovaniu prostriedkov na úhradu miezd zamestnancov, nebolo podľa obžalovanej možné splniť ani podmienku nevrátenia, keďže obžalovaná by mohla vrátiť už iba iné ako spotrebované prostriedky.

Na základe uvedených skutočností obžalovaná navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na opätovné konanie.

Poškodené Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny podal odvolanie písomným podaním z 23. januára 2019, doručeným Špecializovanému trestnému súdu 28. januára 2019, v ktorom uviedlo, že podľa jeho názoru sa prvostupňový súd sa v konaní dostatočne nevysporiadal s priznaním nároku na

náhradu škody poškodenému, keďže prvostupňový súd na str. 13 odôvodnenia rozsudku konštatoval, že „škoda v tomto prípade trestného činu vznikla a jej výška je popísaná v skutkovej vete tohto rozsudku. Napriek tomu však súd poškodenú stranu odkázal na civilný proces, a to predovšetkým preto, že vysporiadanie sa so splnením podmienok jednoznačnej možnosti priznania nároku na náhradu škody (§ 287 Trestného poriadku) by v tomto prípade znamenalo doplnenie dokazovania v smere aktualizácie stavu konania v rámci prebiehajúceho civilného procesu, čo by konanie neprímerane predĺžilo.“

Prvostupňový súd podľa názoru poškodeného nebral do úvahy zrušenie H.Ú. L. Z. U. n.o. v likvidácii, vo vzťahu ku ktorej bola obžalovaná štatutárnym zástupcom v čase spáchania skutku. Na majetok úpadcu H. L. Z. U. n.o. v likvidácii bolo dňa 14. februára 2017 vyhlásené konkurzné konanie, ktoré bolo vedené na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 30K/2/2017, pričom dňa 27. apríla 2017 bolo predmetné konkurzné konanie zastavené pre nedostatok majetku dlžníka. Uznesenie o zastavení konkurzného konania nadobudlo právoplatnosť 23. mája 2017. S poukazom na uvedené je poškodený toho názoru, že civilné konanie prebiehajúce na Okresnom súde Trebišov pod sp. zn. 10C/302/2016 nemá žiaden právny význam pre prebiehajúce trestné konanie, pretože je zrejmé, že nárok poškodeného nebude zo strany H. L. Z. U. n.o. v likvidácii uspokojený v civilnom konaní.

Navyše, okrem škody v predmetnej trestnej veci eviduje poškodené ministerstvo voči H. L. Z. U. aj ďalšie pohľadávky z iných projektov realizovaných touto agentúrou, pričom vo vzťahu k týmto pohľadávkam ministerstvo iniciovalo aj exekučné konanie voči H. U., v ktorom však do dnešného dňa neboli vymožené žiadne finančné prostriedky. Uvedené skutočnosti podľa ministerstva ešte väčšmi nasvedčujú podvodnému konaniu obžalovanej a jej úmyslu spáchať skutok uvedený v rozsudku prvostupňového súdu.

Poškodené ministerstvo v podanom odvolaní uviedlo, že v prípade uznania viny obžalovanej je nevyhnutné v záujme zachovania právnej istoty poškodeného priznať mu nárok na náhradu škody, pretože už nemá možnosť využitia inej právnej ochrany a nepriznaním nároku na náhradu škody by vznikla situácia, že poškodené ministerstvo by nemalo možnosť uspokojiť svoj nárok a spoločensky škodlivý následok konania obžalovanej by tak naďalej trval.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti poškodené Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny navrhlo, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 321 ods. 1 písm. b), písm. c) Trestného poriadku a v nadväznosti na § 321 ods. 2 Trestného poriadku zrušil napadnutý výrok o náhrade škody rozsudku Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica zo 7. decembra 2018, sp. zn. BB-3T/9/2017, a uložil mu, aby vo výroku o náhrade škody znovu rozhodol alebo aby na podklade správne zisteného skutkového stavu sám vo veci rozhodol podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku.

III.

Konanie pred odvolacím súdom

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd odvolací preskúmal v zmysle § 317 ods. 1 Tr. por. zákonnosť a odôvodnenosť napadnutého rozsudku, ako i správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo. Mal pritom na zreteli aj povinnosť prihliadnuť na chyby, ktoré neboli odvolaniami vytýkané, ak by odôvodňovali podanie dovolania podľa § 371 ods. 1 Tr. por. a zistil, že odvolanie poškodeného odôvodňuje zrušenie napadnutého rozsudku vo výroku o náhrade škody, avšak odvolanie obžalovanej nie je dôvodné ako celok.

Najvyšší súd ako súd odvolací preskúmaním na vec sa vzťahujúceho spisového materiálu zistil, že súd prvého stupňa vykonal vo veci všetky potrebné a pre rozhodnutie vo veci dôležité dôkazy, tieto aj správne vyhodnotil, z čoho vyplynul správny právny záver rezultujúci do odsudzujúceho rozsudku, po tom, čo prijal a stotožnil sa s právnymi závermi odvolacieho súdu v otázke viny obžalovanej. Odsudzujúci rozsudok obžalovanej odôvodnil prvostupňový súd v napadnutom rozsudku tak, že odcitoval časť rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v tej časti, ktorou vysvetľoval obsah skutkovej podstaty žalovaného trestného činu a jej naplnenie konaním obžalovanej.

Doslova uviedol: „Aj napriek skutočnosti, že v právnej vete napadnutého rozsudku sa nachádzajú obe alternatívy spôsobeného následku, prvostupňový súd sa v napadnutom rozsudku dostatočným spôsobom nevysporiadal s druhou alternatívou spočívajúcou v protiprávnom zadržaní prostriedkov z rozpočtu Európskej únie.

Protiprávnym zadržaním prostriedkov z rozpočtov sa rozumie predovšetkým nevrátenie prostriedkov poskytovateľovi, ktorý kontrolou zistí nezrovnalosti pri ich požadovaní alebo použití.

Aj zo samotného napadnutého rozsudku jednoznačne vyplýva, že obžalovaná predložila falošné potvrdenia obce U. a na ich základe prišlo k vyplateniu finančných prostriedkov, čo bolo objektivizované tak výpoveďami svedkov Y., K., T. a ostatnými listinnými dôkazmi. Je tiež jednoznačné, že na základe predloženia nepravdivých dokladov prišlo zo strany poskytovateľa príspevku k odstúpeniu od zmluvy, pretože obžalovaná porušila články 3.5, 4.2, 5.8 a 7.3 zmluvy.

Obžalovanej boli vyplatené finančné prostriedky počas obdobia, kedy si neplnila povinnosti vyplývajúce z uzatvorenej zmluvy o spolupráci č. 377/2014-IZ-4.0/V, pričom aj po konštatovaní porušení zmluvy a odstúpení od predmetnej Zmluvy o spolupráci č. 377/2014-IZ-4.0/V dňa 7. júla 2015. obžalovaná si poskytnuté finančné prostriedky ponechala a poskytovateľovi príspevku ich nevrátila, čo je napokon podrobne konštatované aj v skutkovej vete podanej obžaloby. Napriek výzvam poskytovateľa príspevku obžalovaná vyplatené finančné prostriedky nevrátila a na Okresnom súde v Trebišove prebieha civilné konanie, ktorého predmetom je rozhodnutie o nároku poskytovateľa na vrátenie vyplateného príspevku.

Najvyšší súd nevidí dôvod na zmenu svojho právneho názoru, vysloveného aj v prokurátorom uvádzanom uznesení z 25. marca 2013, sp. zn. 3To 11/2013, podľa ktorého „akékoľvek úvahy o rozsahu oprávnených a neoprávnených výdavkov sú za týchto okolností bezpredmetné a právne irelevantné, keďže poskytnutá suma refundácie, na ktorú obžalovaní nemali nárok, predstavuje od jej vyplatenia protiprávne zadržanie prostriedkov poskytnutých z rozpočtu ES.“

Len pre doplnenie možno uviesť, že tak ako najvyšší súd nevidí dôvod na odchytenie sa od právneho názoru uvedeného v uznesení sp. zn. 3To 11/2013, rovnako tak nevidí ani dôvod na odchýlenie sa od právneho názoru vysloveného v uznesení sp. zn. 5Tost 12/2009 vo vzťahu k výkladu časti skutkovej podstaty § 261 ods. 1 Tr. zák. „a tým umožní spôsobenie sprenevery“.

V súvislosti s právnym hodnotením podstaty problému je vhodné pripomenúť i jedno z najaktuálnejších stanovísk trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu týkajúce sa predmetnej problematiky, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod. č. 41/2018 (sp. zn. 1TdoV 1/2017). Tu je konštatované:

„Pri trestnom čine poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 Trestného zákona sú v odseku 1 tohto ustanovenia popísané tri možné alternatívy konania páchatel'a („použitie alebo predloženie výkazu resp. dokladu,“ „neposkytnutie povinných údajov“ a „použitie prostriedkov,“ spojené s ďalšími okolnosťami), ako aj dva rôzne následky, ktoré páchatel' môže takým konaním spôsobiť (jednak „spôsobenie sprenevery“ a jednak „protiprávne zadržanie prostriedkov“)“ - to nie je v rozpore ani s pôvodne formulovaným názorom prvostupňového súdu. (pozn. súdu).“

„Vychádzajúc zo záveru uvedeného v predchádzajúcom odseku, „spôsobenie sprenevery“ v zmysle § 261 ods. 1 Trestného zákona nie je zadaním ďalšieho konania páchatel'a (ako kumulatívne požadovaného skutku), ktoré by nadväzovalo na „použitie alebo predloženie výkazu resp. dokladu,“ „neposkytnutie povinných údajov“ alebo „použitie prostriedkov“ podľa predchádzajúcej časti formulácie dotknutého ustanovenia. Ide o definíciu jednej z alternatív následku vyvolaného konaním páchatel'a (súčasť popisu tzv. objektívnej stránky).

Na účel aplikácie § 261 ods. 1 Trestného zákona: „spôsobenie sprenevery“ obsahovo zodpovedá následku trestného činu sprenevery podľa § 213 ods. 1 Trestného zákona (ako trvalé prisvojenie si

poskytnutých prostriedkov); „protiprávne zadržanie prostriedkov“ obsahovo zodpovedá následku trestného činu neoprávneného užívania cudzej veci podľa § 215 ods. 1 Trestného zákona (ako neoprávnené prechodné užívanie prostriedkov, neskôr refundovaných poskytovateľovi alebo dodatočne použitých na pôvodne určený účel). Rozhodujúcim kritériom rozdielu medzi oboma druhmi následku je špecifikácia úmyslu páchatel'a v čase jeho konania.“

Ďalej Špecializovaný trestný súd uviedol, že „riadiac sa týmito závermi, ktoré sú vo svojej podstate záväzným materiálnym zdrojom (prameňom) práva pre prvostupňový súd a netýkajú sa v zásade neprípustných pokynov, ako hodnotiť dôkazy (riešia výhradne právny problém, ktorý vzhľadom k oslobodzujúcemu rozsudku výrokom „odsudzujúco“ nemohol riešiť) bol samosudca povinný vyššie opísaným spôsobom korigovať svoj právny názor, čo aj učinil. Na rozdiel od obhajoby v takomto štádiu veci s právnym názorom odvolacieho súdu totiž nie je oprávnený polemizovať. Preto prehodnotil svoj záver o eventualite „zadržania prostriedkov.“

Ak je nevrátenie prostriedkov poskytovateľovi, ktorý kontrolou zistí nezrovnalosti pri ich požadovaní alebo použití protiprávnym zadržaním prostriedkov, nemožno totiž situáciu riešiť inak, než odsudzujúcim rozsudkom - najmä ak „nezrovnalosti“ (potvrdené predloženie falšovaných dokladov) sú trestným súdom konštatovaným a preukázaným faktom. Je síce pravdou, že jednostranné odstúpenie od zmluvy ako jednostranný právny úkon a jeho oprávnenosť sa môže stať predmetom sporu riešeného napríklad v civilnom procese v rámci určovacej žaloby (samozrejme, nie je vylúčené úspešné napadnutie akéhokoľvek jednostranného právneho úkonu), v prípadoch ako je tento, sa však s oprávnenosťou takéhoto kroku ako s vyriešením prejudiciálnej otázky musí vysporiadať trestný súd. A v tomto prípade to prvostupňový súd v rámci prvého i druhého konania vyriešil jednoznačne a v súlade s názorom obžaloby.

Výhrady samosudcu voči problematickej dikcii predmetného hmotnoprávneho ustanovenia (boli formulované v rámci prvého rozsudku vo veci) pretrvávajú, sčasti ich však možno riešiť „návodom“, ktorý poskytol odvolací súd i vyššie uvedený judikát. V zmysle tu formulovaných názorov sa tak výklad „protiprávneho zadržania“ prostriedkov Európskej únie stáva akousi medzinárodným právom vyžadovanou poistkou trestnosti konania „proti hospodárskej disciplíne“, ak si prijímateľ príspevku ponechá minimálne časť atribútov vlastníckeho práva (minimálne neoprávnenú držbu) i po tom, čo poskytovateľ prostriedkov v súlade s realitou konštatuje porušenie podmienok poskytnutia subvencie a žiada prenechané prostriedky naspäť.

Toto sa v tomto prípade preukázateľne stalo a preto súd konštruoval skutkovú a právnu vetu tak, ako je uvedená vo výroku tohto rozsudku, keďže „umožnenie sprenevery“ v konečnom dôsledku (v zásade sa skúma ako prvé) nebolo preukázané, nakoľko z hľadiska posúdenia „špecifikácie úmyslu“ predkladanie falšovaných dokladov primárne (a hlavne preukázateľne) nesmerovalo k „podvodu“, ktorého cieľom bolo oklamanie poskytovateľa prostriedkov ich prisvojením si bez splnenia toho, čo bolo v predloženej projekte sľubované.

Predovšetkým z tohto dôvodu konanie obžalovanej nebolo kvalifikované aj ako subvenčný podvod a ako čas skutku bolo stanovené „nekonanie“ po dátume a v rámci limitu, ktorý bol stanovený v rámci jednostranného odstúpenia od zmluvy zo dňa 7. júla 2017 zo strany poskytovateľa príspevku. Za takéhoto stavu potom ide v celom rozsahu vyplatenej a nevrátenej sumy o dokonaný trestný čin so spôsobením „väčšej škody“ v zmysle § 125 ods. 1 Trestného zákona, pričom jeho skutková veta - opis konania, bola v zmysle vyššie opísaného právneho názoru upravená za zachovania totožnosti skutku.

K tomu sa žiada doplniť a zopakovať z odôvodnenia uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. augusta 2018, sp. zn. 2 To 5/2017, že finančné záujmy Európskej Únie sú legálne definované v Smernici Európskeho parlamentu a Rady č. 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva. Na účely tejto smernice sa za finančné záujmy Únie považujú všetky príjmy, výdavky a aktíva, ktoré sú pokryté rozpočtom Únie a rozpočtami inštitúcií, orgánov, úradov a agentúr Únie zriadených v súlade so zmluvami, alebo

rozpočtami nimi priamo alebo nepriamo spravované a kontrolované, ktoré sú nadobudnuté prostredníctvom týchto rozpočtov, alebo ktoré majú byť do týchto rozpočtov uhradené.

Povinnosť trestnoprávne sankcionovať určité typy konania poškodzujúce finančné záujmy Európskej únie vychádza predovšetkým z Dohovoru vyhotoveného na základe čl. K.3 Zmluvy o EÚ a o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev. Z článku 1 ods. 1 písm. a) vyplýva, že na účely uvedeného dohovoru je podvodom dotýkajúcim sa finančných záujmov Európskych spoločenstiev v súvislosti s výdavkami každý úmyselný čin alebo opomenutie súvisiace s

- používaním alebo predkladaním nepravých, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokumentov, ktoré majú za následok odcudzenie alebo protiprávne zadržanie finančných prostriedkov zo všeobecného rozpočtu Európskych spoločenstiev alebo z rozpočtov spravovaných Európskymi spoločenstvami alebo v ich mene,
- nezverejnením informácií v rozpore s konkrétnou povinnosťou, ktoré má rovnaký účinok,
- nesprávnym použitím týchto finančných prostriedkov na iné účely, ako sú tie, na ktoré boli pôvodne vyčlenené.

Uvedené ustanovenie bolo následne transponované do právneho poriadku Slovenskej republiky a aktuálne nachádza svoj odraz v skutkovej podstate trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev upravenej v § 261 Trestného zákona.

Pre aktuálnu trestnú vec je relevantné predovšetkým znenie ustanovenia § 261 ods. 1 Trestného zákona, podľa ktorého sa trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskej únie dopustí ten, kto použije alebo predloží falšovaný, nesprávny alebo neúplný výkaz alebo doklad, alebo neposkytne povinné údaje, alebo použije prostriedky zo všeobecného rozpočtu Európskej únie, z rozpočtu spravovaného Európskou úniou alebo v zastúpení Európskej únie na iný účel, ako boli pôvodne určené, a tým umožní spôsobenie sprenevery alebo protiprávne zadržanie prostriedkov z uvedeného rozpočtu.

Pod pojmom „výkaz alebo doklad“ možno pritom napríklad podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve rozumieť výkaz o majetku na záväzkoch, výkaz ziskov a strát, výkaz o príjmoch a výdavkoch, výkazy vybraných údajov z účtovných závierok, prípadne iné finančné a účtovné výkazy. Doklad je pojmom širším a možno pod ním rozumieť tak účtovné doklady, ako i rôzne daňové doklady, stavebné doklady, doklady o zdravotnej spôsobilosti, či všeobecne listiny dosvedčujúce alebo preukazujúce a dokumentujúce niektoré relevantné skutočnosti, najmä vo forme osvedčenia, vysvedčenia, preukazov, spisov, potvrdení a podobne. Falšovaným výkazom či dokladom je úplné vyhotovenie takejto listiny, ktoré má vyvolať dojem, akoby bola vydaná predpísaným spôsobom orgánom na to oprávneným. Nesprávnym výkazom alebo dokladom je taký, ktorý plne nezodpovedá skutočnostiam, pretože údaje v ňom sú skreslené, prípadne prispôbené požadovaným kritériám. Neúplný výkaz či doklad je potom taký, v ktorom žiadateľ úmyselne neuvedie aj také pravdivé, resp. pre neho nevýhodné skutočnosti, ktoré by poskytnutie žiadaných prostriedkov spochybňovali alebo sťažovali. Napokon neposkytnutie povinných údajov, je ich úmyselné zatajenie.

Uvedená skutková podstata uvedená v § 261 ods.1 Trestného zákona teda predpokladá dve alternatívy spôsobenia následku, a to

- a) umožnenie spôsobenia sprenevery alebo
- b) protiprávne zadržanie prostriedkov z rozpočtov Európskej únie, citovaných v § 261 Trestného zákona.

Protiprávnym zadržaním prostriedkov z rozpočtov sa rozumie predovšetkým nevrátenie prostriedkov poskytovateľovi, ktorý kontrolou zistí nezrovnalosti pri ich požadovaní alebo použití.

Aj zo samotného napadnutého rozsudku jednoznačne vyplýva, že obžalovaná predložila falošné potvrdenia obce U. a na ich základe prišlo k vyplateniu finančných prostriedkov, čo bolo objektivizované tak výpoveďami svedkov Y., K., T. a ostatnými listinnými dôkazmi. Je tiež jednoznačné, že na základe predloženia nepravdivých dokladov prišlo zo strany poskytovateľa príspevku k odstúpeniu od zmluvy,

pretože obžalovaná porušila články 3.5, 4.2, 5.8 a 7.3 zmluvy.

I z podanej obžaloby je zrejmé, že v H. U. n.o., bola dňa 18. marca 2015 vykonaná kontrola z odboru národných projektov Implementačnej agentúry pre Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, počas ktorej boli zistené nedostatky, uvedené na str. 2 Správy o výsledku kontroly na mieste č. 01/2015 (č.l. 154 spisu), medzi nimi aj predloženie falzifikátov potvrdení obce U. o prevádzkovaní komunitného centra v období mesiacov november 2014 - február 2015, v dôsledku čoho jej neboli vyplatené finančné prostriedky za mesiac február 2015. Zároveň je zrejmé, že z dôvodu nesplnenia podmienok zmluvy na vyplatené finančné prostriedky obžalovaná nemala nárok (teda boli neoprávnene vyplatené) aj za mesiace november 2014 - január 2015.

Z uvedeného vyplýva, že obžalovanej boli vyplatené finančné prostriedky počas obdobia, kedy si neplnila povinnosti vyplývajúce z uzatvorenej zmluvy o spolupráci č. 377/2014-IZ-4.0/V, pričom aj po konštatovaní porušenia zmluvy a odstúpení od predmetnej Zmluvy o spolupráci č. 377/2014-IZ-4.0/V dňa 7. júla 2015, obžalovaná si poskytnuté finančné prostriedky ponechala a poskytovateľovi príspevku ich nevrátila, čo je napokon podrobne konštatované aj v skutkovej vete podanej obžaloby. Napriek výzvam poskytovateľa príspevku obžalovaná vyplatené finančné prostriedky nevrátila a na Okresnom súde v Trebišove prebieha civilné konanie, ktorého predmetom je rozhodnutie o nároku poskytovateľa na vrátenie vyplateného príspevku.

Vychádzajúc z týchto právnych záverov, považoval odvolací súd, na základe vykonaných a správne jednotlivito i vo vzájomných súvislostiach vyhodnotených dôkazov, rozhodnutie o vine obžalovanej RNDr. H. C. za zákonné a správne.

Rovnako rozhodnutie o treste zodpovedalo všetkým kritériám, na ktoré Špecializovaný trestný súd v rozsudku poukázal a odvolací súd sa s touto časťou rozhodnutia a výrokom o treste stotožňuje a v plnom rozsahu naň poukazuje.

Nie je tomu tak, pokiaľ ide o výrok o náhrade škody.

Najvyšší súd Slovenskej republiky doposiaľ pri riešení otázky o náhrade škody súvisiacej s poškodením záujmov európskych spoločností vychádzal z úvahy, že ak má prijímateľ povinnosť vrátiť príspevok alebo jeho časť, vysporiadanie finančných vzťahov sa vykoná podľa § 27 - 28a za podmienok a spôsobom uvedeným v zmluve alebo v rozhodnutí o schválení žiadosti podľa § 12 ods. 1 zákona č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 528/2008 Z. z.“), pričom podľa posledne uvedeného ustanovenia pomoc a podpora sa poskytuje na základe zmluvy uzavretej so žiadateľom, ktorého žiadosť bola schválená v konaní o žiadosti. Pomoc a podpora sa poskytuje na základe rozhodnutia o schválení žiadosti len vtedy, ak je prijímateľ a riadiaci orgán tá istá osoba. V praxi sa však takýto postup takmer nevyskytuje. Najvyšší súd vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach týkajúcich sa iných trestných vecí sp. zn. 5 Tost 1/2017, resp. 2 Tost 38/2015 poukázal na to, že nejde o škodu, ktorú je možné v adhéznom konaní uplatniť a priznať podľa § 46 ods. 3 Trestného poriadku, pretože aj keď v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 528/2008 Z. z. sa pomoc a podpora poskytuje prijímateľovi na základe zmluvy uzavretej podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka, rozhodnutiu o poskytnutí nenávratného finančného príspevku predchádza konanie o žiadosti podľa § 14 a nasl. zákona č. 528/2008 Z. z. Z dôvodu že ide o osobitné správne konanie, ktoré vedie správny orgán, ktorým je zvyčajne riadiaci orgán pre regionálny operačný program (v tomto prípade Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a jeho Implementačná agentúra pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia) a jeho účastníkom žiadateľ (konateľka n.o. U. obžalovaná RNDr. Bc. H. C.). Výsledkom tohto konania je individuálny správny akt, ktorý podlieha súdnemu správne prieskumu. V takomto prípade neprislúcha trestnému súdu atrahovať si rozhodovanie (kompetenciu) správneho orgánu.

Na rozdiel od tejto predchádzajúcej praxe sa odvolací súd a jeho senát konajúci v prerokúvanom prípade domnieva, že rozhodovanie o náhrade škody prislúcha trestnému súdu práve preto, že je úplne

irelevantné, či uzatvoreniu zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného prostriedku (ďalej len „NFP“) predchádzalo konanie o žiadosti a akú malo povahu. V čase uzatvorenia zmluvy už konanie o žiadosti bolo spravidla ukončené. Z týchto dôvodov aj proces vrátenia celého alebo časti poskytnutého NFP sa riadi uzatvorenou zmluvou podľa § 24 ods. 1 zákona č. 528/2008 Z. z. za podmienok a spôsobom uvedeným v zmluve. Podobne k vráteniu príspevku dochádza nielen v dôsledku rozhodnutia o žiadosti o príspevok, ale aj za podmienok a spôsobom uvedeným v zmluve alebo v rozhodnutí alebo ak prijímateľ postupuje podľa § 28a zákona č. 528/2008 Z. z. a uzatvorí s poskytovateľom dohodu o splátkach alebo dohodu o odklade plnenia. V takom prípade sa správne konanie nezačína.

Ďalšou protiargumentáciou predchádzajúcej rozhodovacej činnosti je aj celý rad ustanovení zákona 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Z významných ustanovení, ktorými sú najmä §§ 3 ods. 1 písm. a), 16 ods. 1, 2 a 4, ale predovšetkým § 25 upravujúci zmluvu a § 33 ods. 1, 2, 5 upravujúci pravidlá realizácie poskytnutia a vrátenia príspevku, ktorými sa samozrejme rozumejú prostriedky Európskych spoločenstiev.

Na základe týchto ustanovení a konkrétneho rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3Sžf/118/2013 z 1. júla 2014, v ktorom tento súd uviedol okrem iného, že okamihom uzatvorenia zmluvy o poskytnutí NFP nadobudol vzťah medzi žalobcom a žalovaným súkromnoprávny charakter a prípadné nároky z neho je možné uplatňovať v civilnom konaní a nie prostredníctvom správneho súdnictva. Toto rozhodnutie najvyššieho súdu potvrdil uznesením sp. zn. II. ÚS 219/2015 z 1. apríla 2015 aj Ústavný súd Slovenskej republiky, v ktorom okrem iného uviedol, že v konkrétnom prípade podmienkou pre odstúpenie ministerstva (ako poskytovateľa NFP) od zmluvy nebolo vydanie rozhodnutia v správnom konaní, ale postačovalo porušenie zmluvnej povinnosti. Okamihom uzatvorenia zmluvy o poskytnutí NFP nadobudol vzťah medzi žalobcom a žalovaným súkromnoprávny charakter a prípadné nároky z neho je možné uplatňovať v civilnom konaní a nie prostredníctvom správneho súdnictva.

Napokon sa dá teda vysloviť zásadný názor, že vzťah medzi poskytovateľom finančných prostriedkov Európskej únie a ich žiadateľom je vzťahom verejnoprávnym len do momentu uzatvorenia zmluvy o poskytnutí NFP, pričom okamihom uzatvorenia zmluvy o poskytnutí NFP nadobúda vzťah medzi jej účastníkmi súkromnoprávny charakter. Z toho vyplýva i oprávnenie trestného súdu rozhodnúť o nároku poškodeného - v prerokúvanom prípade Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý bol riadne a včas uplatnený tak, že ho buď prizná, ako v prerokúvanom prípade, pretože bol preukázateľne vyčíslený a nie sú o ňom žiadne pochybnosti alebo ak by tomu tak nebolo, mohol by odkázať poškodeného s jeho nárokom na náhradu škody na civilné konanie.

Z vyjadrenia zástupcu poškodeného na verejnom zasadnutí vyplynulo, že nárok poškodeného doposiaľ v civilnom konaní právoplatne uznaný nebol a modifikoval jeho uplatnenú výšku tak, že ju upravil na 8.481,65 eur po odpočítaní 15% príspevku štátneho rozpočtu z celkovej sumy 9.978,41 eur a žiadal o jeho priznanie v tejto výške. Vzhľadom na to, že takýto výrok so zreteľom na predchádzajúci text považoval odvolací súd za zákonný a správny, zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o náhrade škody a nahradil ho v tejto časti vlastným výrokom.

Odvolanie obžalovanej z už uvedených dôvodov zamietol ako nedôvodné, pretože, okrem už uvedeného, odvolací súd nemal pochybnosti, o tom, že napriek tomu, že suma 8.481,65 eur nebola vyplatená priamo Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky obžalovanej RNDr. Bc. H. C., ale Implementačnou agentúrou pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia ako nástupcom Fondu sociálneho rozvoja, H. L. Z. U., n.o. zastúpenej konateľkou obžalovanou RNDr. Bc. H. C., táto pochádzala z európskych štrukturálnych a investičných fondov. Tým boli naplnené všetky zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev podľa § 261 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona bez ohľadu na to, že táto suma bola sprostredkovanou vyplatená a prešla prostredníctvom viacerých oprávnených subjektov až k obžalovanej.

Z týchto dôvodov najvyšší súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný ďalší riadny opravný prostriedok.